

## תוכן העניינים

עמ'

1.....מבוא

### חלק א'

2..... פרק ראשון

2..... רעיונות היסוד המהווים את 'רוח הנאורות'

3..... סקירה של משמעות המונח 'נאורות' אצל הוגים שונים

3..... משמעותו של המונח 'רציונליות' ובהקשרו הרחב יותר ל'עידן הנאורות'

6..... פרק שני

9..... פרק שלישי

### חלק ב'

11..... פרק רביעי

14..... פרק חמישי

17..... פרק שישי

19..... סיכום

20..... ביבליוגרפיה

## מבוא

הנושא : עבודה זו עוסקת בתחום הפסיכיאטריה בעידן התבונה.

שאלת המחקר : עבודה סמינריונית זו תבחן את התפתחות הפסיכיאטריה בעידן התבונה ואת הביקורת עליה.

מבנה העבודה : העבודה תחולק לשני חלקים עיקריים. החלק הראשון יציג סקירה כללית אודות התקופה והנושאים העיקריים אשר עלו ממנה. פרק זה יחולק לשלושה תתי פרקים. תת הפרק הראשון יציג את רוח הנאורות ואת נושא הרציונליות, תת הפרק השני יציג את תקופת המודרניות ואת ההיבטים השונים שלה והפרק השלישי יציג חיבור של שני פרקים אלו והקשרם לנושא הנחקר.

החלק השני של העבודה יעמיק בעולם הפסיכיאטריה ויחולק לשלושה פרקים גם הוא. הפרק הראשון בחלק זה (שיהווה את הפרק הרביעי בעבודה) יציג את ההיסטוריה של הפסיכיאטריה המודרנית מסוף המאה ה-18 ואת עליית תת הדיסציפלינה הרפואית לרבות את האתגרים שאיתם זו התמודדה. הפרק השני בחלק זה (הפרק החמישי של העבודה) יציג את הביקורת על הפסיכיאטריה מצד הזרם ה'אנטי-פסיכיאטרי' וזרמים אחרים וכן את האלטרנטיבות שהם מציעים החל משנות השישים ואילך ובכללם תפיסת ה'אל-מיסוד' והפרק השלישי בחלק זה (הפרק השישי בעבודה) הפרק השישי יתייחס לדמוקרטיזציה של הסמים הפסיכופרמקולוגיים בעידן התבונה והשימוש הנפוץ בהם מחוץ לכותלי המוסד הפסיכיאטרי. העבודה תחתם בפרק סיכום אשר יציג בקצרה סיכום של העבודה.

מתודולוגיה : בחינת הנושא תעשה באופן תיאורטי דרך סקירה אקדמית של ספרים ומאמרים העוסקים בתחום הנדון. הסקירה תתרכז בתמות המחקר העיקריות אשר נגזרות מהנושא הנחקר כפי שזה הוצג. העבודה תבחן נושא זה בדרך תיאורטית של סקירה ספרותית ודיון תיאורטי. השימוש במקורות : בעבור עבודה זו נבחרו מאמרים וספרים, בעברית ובאנגלית, אשר עוסקים בתמות המחקר העולות מנושא המחקר וביניהן, עידן התבונה, המודרניות, הרציונליות, השיגעון, הפסיכיאטריה, תרופות פסיכיאטריות וביקורת על הפסיכיאטריה.

## פרק ראשון

פרק זה יציג סקירה היסטורית שתתמקד בהיבטים שונים של הנאורות והרציונליות. למושגים אלו משמעויות פילוסופיות, היסטוריות, פוליטיות וחברתיות, אשר שימשו בסיס להתפתחותן של תפיסות חדשות בעידן הנאורות.

### רעיונות היסוד המהווים את 'רוח הנאורות'

"היה אמיץ להשתמש בשכלך" (עמנואל קאנט, 2011, עמוד : 3).

כך נשמע מוטו הנאורות לפי קאנט (עמנואל קאנט, 2011) אשר קרא לצאת מהעצלנות ומהחשש ולהשתחרר. לדידו של זה, הבחירה להישאר באזור הנוחות ולא להתקדם מחשבתית והתנהגותית מקורה בעצלות ובפחד. החופש להשתמש בתבונה העצמית הוא חלק אינטגרלי מהיציאה לנאורות. רוח הנאורות והמעבר מפרימיטיביות לנאורות זהו נושא אמורפי אשר נדון בראי ההיסטוריה על ידי הוגי דעות שונים. מין הכתובים עולה כי בסוף המאה ה-18 התחדש דבר שהוגדר בדיעבד כנאורות. דבר זה היה נגזרת של מכלול אירועים כלכליים, חברתיים, פוליטיים ותרבותיים שהתחוללו בימים בהן התפתחו החברות האירופאיות. מדובר על שינויים במבנים חברתיים, בסוגים של מוסדות פוליטיים, שינויים בצורות של ידע, שינויים טכנולוגיים ועוד, כל אלו השפיעו על האנושות ועיצבו אותה באופן שונה (קאנט בתוך : בשארה, 1997). תפיסת הנאורות שכנקודה היסטורית בזמן בה נוצר שינוי הביא לניסיון להבחין את העידן המודרני מזה שקדם לו. אפיון הנאורות כתקופה חדשה הוא התייחסות לשבירה ברצף הזמן, שבירה שקטעה את המסורת, יצרה שינוי והביאה לתחושת של התחדשות (מישל פוקו בתוך : עזמי בשארה, 1997).

רוח הנאורות מכילה בתוכה שני רעיונות עיקריים : ההתבגרות והתבונה החופשית. ההתבגרות כאקט מעבר בין מין הטרום לנאורות ובו נעדר הצורך במדריך. הפרט הופך לעצמאי ולא זקוק למנחה שיוביל אותו. המעבר לבגרות אינו טבעי עבור הפרט, הוא נדרש לעשות שימוש בשכלו ולנטוש את הנוחות שבחוסר הבגרות. התבונה החופשית כאקט של מעבר מציות (לאותו מדריך) לתבונה חופשית, לשיקולים חופשיים ולהבעתם ברמה הציבורית במגוון נושאים. מעבר של ציבור שלם לבגרות ולתבונה חופשית זהו שינוי מהותי, זהו שינוי שהתרחש באופן הדרגתי והוא נותח בדיעבד (עמנואל קאנט בתוך : עזמי בשארה, 1997). עוד עולה כי אנו חיים כעת בעידן ל קידום הנאורות. טרם הושלמה משימת הנאורות ברמה הציבורית. בני האדם מסוגלים כיום לעשות שימוש טוב בתבונתם והם עתירי ביטחון אולם יש להם קושי להתנתק ממובילים